

5. Сидорчук Л. А. Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес вищих шкіл / Л. А. Сидорчук, Я. В. Максимович // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. праць. – Луцьк. : ЛІРОЛ, 2010. – Вип. 1. – С. 280–286.

РЕЗЮМЕ

Л. А. Матвийчук. Мультимедійные технологии в подготовке будущих специалистов инженеров-программистов.

В статье рассмотрена актуальная сущность мультимедийных технологий в подготовке будущих специалистов инженеров-программистов, их преимущества и недостатки использования в учебном процессе.

Ключевые слова: информатизация, мультимедиа, мультимедийные технологии, учебный процесс, информационно-коммуникационных технологий.

SUMMARY

L. Matviichuk. The multimedia technology in the preparation of future professionals of software engineers.

This article discusses topical nature of multimedia technology in preparation of future professionals of software engineers and their advantages and disadvantages of the use of the learning process.

Key words: informatization, multimedia, multimedia technologies, the learning process, information and communication technologies.

УДК: 378.14+372.+374

Л. В. Першина

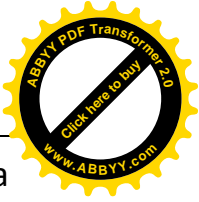
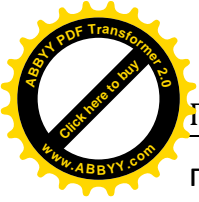
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

УМІННЯ ЗАСТОСОВУВАТИ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто проблему формування професійної майстерності у майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів. Визначено та охарактеризовано критерії та показники професійної майстерності майбутніх викладачів. Виявлено реальний стан сформованості рівнів професійної майстерності у майбутніх викладачів за операційним критерієм.

Ключові слова: професійна майстерність, інноваційні технології, майбутній викладач, критерій, показник, освіта, підготовка.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти висуває нові вимоги до професії викладача вищих закладів освіти, педагогічних зокрема. Це відбувається завдяки переходу до нової моделі вищої освіти, яка зорієнтована на індивідуалізацію навчального процесу, зміну навчальних програм, посилення міждисциплінарної інтеграції та активізацію інноваційних процесів у сфері освіти, збільшення рольової активності викладача вищої школи. Головним напрямом державної

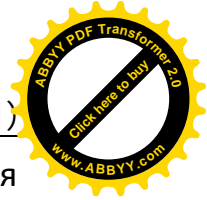
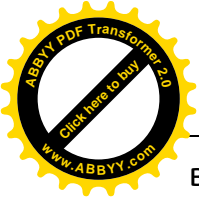

політики є інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітнього простору. У зв'язку з цим, визначено проблеми постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту та форм організації навчально-виховного процесу. Впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій займає важливе місце у цьому процесі. Отже, для системи університетської освіти характерні такі сучасні інноваційні тенденції: орієнтація на європейські та світові освітні стандарти, розвиток багаторівневої освітньої системи, потужне збагачення ВНЗ сучасними інформаційними технологіями, широке включення в систему Internet, розвиток інноваційних технологій навчання, створення університетських комплексів, поширення дослідницько-експериментальної роботи з апробації нових навчальних планів, створення авторських підручників, посібників, навчального забезпечення, розробка освітніх стандартів, нових структур управління тощо [5, 4].

Важливу роль в оновленні навчального процесу відіграють викладачі вищого навчального закладу. Серед багатьох вмінь, якими мають володіти викладачі, дуже важливим є вміння застосовувати інноваційні технології. Тому, на наш погляд, під час формування професійної майстерності майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів варто звернути увагу на цю проблему, яка є досить актуальною в наш час.

Аналіз актуальних досліджень. Ця проблема знаходить своє відображення в наукових працях великої кількості авторів. Так, проблемі педагогічних інновацій приділяли свою увагу І. М. Богданова, І. М. Дичківська, О. А. Дубасенюк, М. В. Кларін, М. Й. Ковач, Т. І. Конькова, В. М. Олексенко, О. М. Пехота, О. С. Сисоєва, В. І. Урський та інші. Реалізацію інноваційних технологій у вищій школі розглядали В. І. Андреев, Н. Г. Багаутдинова, Г. В. Блакита, В. І. Бондар, Я. І. Бурлака, С. С. Вівицька, І. С. Дмитрик, М. М. Левіна, Н. Д. Никандров, О. Й. Околелов, І. П. Підласий, В. А. Семиченко, В. В. Серіков, В. О. Сластьонін, В. В. Тушева, А. І. Уман, А. В. Фурман, О. Л. Шелест та ін. Нова філософія освіти та нова парадигма освіти потребують якісно вищої професійної підготовки викладача, спроможного вирішувати завдання культурного розвитку особистості майбутнього фахівця.

Мета статті – охарактеризувати показники професійної майстерності майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів та

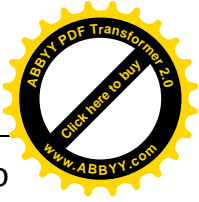
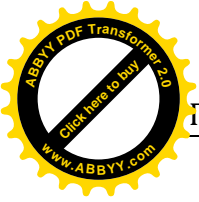
визначити їх рівень сформованості, зокрема такого показника, як вміння застосовувати інноваційні технології.

Виклад основного матеріалу. Під час дослідження такої проблеми як формування професійності майстерності в майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів нами було виділено 4 компоненти професійної майстерності, а саме, гностичного, діяльнісного, особистісного та мотиваційного. Згідно з цим була проведена робота з відбору критеріїв та показників. Щодо критеріїв, то їх систему професійної майстерності майбутніх викладачів склали: змістовий, операційний, творчий та рефлексивний критерії.

Необхідно зазначити, що критерій – це поняття ширше ніж показник. Декілька показників можуть характеризувати один критерій. Проте показник і критерій тісно пов'язані між собою: науково обґрунтований вибір критерію значною мірою зумовлює правильний вибір системи показників, і навпаки, якість показника залежить від того, наскільки він повно і об'єктивно розкриває зазначений критерій. На цьому тлі нами було визначено показники, які характеризують кожен критерій.

Знання – це фундаментальна основа професійної майстерності. У структурі професійної майстерності важливе місце займають психолого-педагогічні знання. Будучи своєрідним компасом у діяльності викладача, психолого-педагогічні знання виступають передумовою його творчості навчально-виховній діяльності [5, 17]. Дуже важливим у педагогічній майстерності є професійні знання передусім «своїх» фахових дисциплін. Вихованці високо цінують педагога, який володіє глибокими знаннями із дисциплін свого фаху, виявляє обізнаність із спорідненими дисциплінами, є науково ерудованим. Без психолого-педагогічної та етико-педагогічної ерудиції марно говорити про формування майстерності педагога. Також неможливою є успішна підготовка майбутнього спеціаліста, який на практиці розбирається в психології сучасної молоді та довершено володіє методикою навчання та виховання, без оволодіння методологічними основами й психолого-педагогічними закономірностями, методикою виховання та навчання, без знань індивідуально-психологічних особливостей особистості студента та системи його інтелектуальної праці.

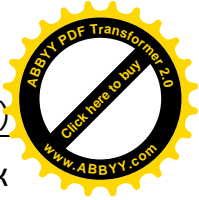
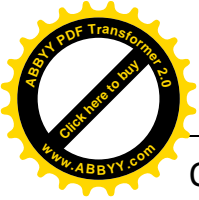
Тому перший критерій до гностичного компоненту – змістовий – характеризується такими показниками, як психолого-педагогічні знання, знання методики викладання та загальнокультурні знання.

Уміння майбутнього викладача, які, являючись складовою частиною основ педагогічної майстерності, настільки важливі, що деякі дослідники (А. В. Барабанщиков, Н. В. Кузьміна, М. Фіцула) рівень сформованості вмінь вважають значущим у майстерності педагога. Прагнучи оволодіти майстерністю, педагог на практиці відпрацьовує навички спілкування, організації, відношення та взаємодії зі студентами. Необхідність запровадження нових підходів до рівня знань, навичок, особистісних і професійних якостей випускників вищих навчальних закладів потребує активного впровадження інноваційних технологій навчання [3, 20]. Уміння застосовувати інноваційні технології стає в діяльності викладача вищої школи ключовим у наш час. Щодо діяльнісного компоненту, ми вважаємо, що до системи показників, що розкривають сутність операційного критерію, варто віднести, на наш погляд, комунікативно-організаторські вміння, змобілізованість та вміння застосовувати інноваційні технології.

Хоча педагогічна майстерність виявляється в діяльності, проте до неї вона не зводиться. Не можна обмежити її лише високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених умінь. Сутність майстерності – в особистості вчителя, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу на ґрунті реалізації власної системи цінностей. Майстерність – вияв найвищої форми активності особистості викладача у професійній діяльності, активності, що базується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії в кожній конкретній ситуації навчання і виховання [2,29].

Досліджуючи таку проблему як педагогічна майстерність, науковці вважають одним з головних проявів майстерності сукупність психічних якостей особистості викладача. Він використовує разом зі знаннями, вміннями та навичками, й свої особистісні якості, виявляючи своє мистецтво. Важливу роль відіграє вміння регулювати своїм емоційним станом, тобто володіти собою, своїм голосом, мімікою, жестами, свідомо контролювати свої поступки. Важливим є креативність – здатність до творчості, спроможність генерувати незвичні ідеї, відходити від традиційних схем, швидко оцінити ситуацію та розв'язувати проблемні випадки, вирішувати нетипові задачі, здатність до імпровізації. Від викладача вимагається ретельний аналіз подій, розвиток педагогічної інтуїції, здатність відчувати стан студента, приймати оперативні рішення.

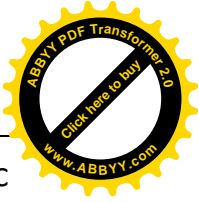
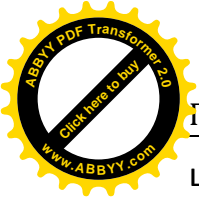

Отже третій критерій – творчий – представлений такими показниками як креативність та інтерактивна направленість, емоційна стабільність.

Важливою передумовою педагогічного мистецтва є висока мотивація педагогічної праці. Викладач завжди має бути спрямований на досягнення позитивних результатів. Такі люди завжди активні, ініціативні, виявляють наполегливість у досягненні поставленої мети. Викладачі з такою мотивацією не бояться перешкод, а шукають шляхи їх подолання, віддають перевагу нестандартним завданням, мають потребу в ефективності своїх дій. Упевненість у собі як викладачеві тісно пов'язана з мотивацією «успіху», є інтегральною якістю, що ґрунтується на здібності розуміти студентів, умінні проникати в їхню психологію, враховувати вікові та індивідуальні особливості, а також усвідомленні правоти та доречності своїх дій і вчинків. Викладача вищої школи має характеризувати стійка потреба в самоосвіті, самопізнанні. Він повинен прагнути саморозвиватися та вдосконалюватися, бути не тільки спеціалістом, що навчає майбутніх фахівців, а й ученим, дослідником. Коли ж ми хочемо усвідомити витoki розвитку майстерності, зрозуміти шляхи професійного самовдосконалення, доцільно зазначити, що педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [2, 30]. Тому четвертий критерій – рефлексивний – розкривають такі показники, а саме, оптимістичне прогнозування, впевненість у собі, як викладачеві, та бажання до саморозвитку, вдосконалення.

Метою нашого дослідження є характеристика показників професійної майстерності майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, зокрема вміння застосовувати інноваційні технології, тому необхідно докладніше зупинитися на характеристиці цього показника.

Інновації (нововведення) як багатовимірне явище в галузі освіти мають свою головну спрямованість – якісне оновлення педагогічної діяльності. Технологічний процес їх запровадження розглядається як інноваційний підхід у побудові навчання. Самоорганізація навчання в сучасній освіті зумовлює необхідність урахування того, що якість підготовки майбутнього фахівця більшою мірою визначається не обсягом засвоєного ним змісту, а системою прийомів і методів його професійної підготовки (В. В. Тушева) [3,297]. Інновація – це кінцевий результат впровадження нововведення з метою докорінної зміни, чи навіть заміни, об'єкта управління і отримання відповідного ефекту. У нашому випадку –

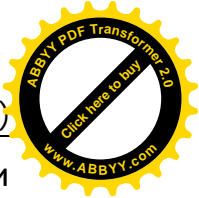
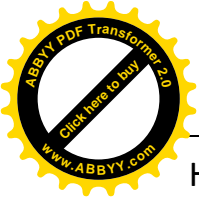

це заміна старих методів викладання, введення в навчальний процес вищих навчальних закладів якісно нових підходів до викладення матеріалу, оцінки знань, навичок та вмінь студентів. Викладачі ВНЗ повинні допомогти кожному студентові відкрити в собі й розвинути потенційні здібності, здобути власну точку зору, власну позицію, а, отже, і віднайти власний життєвий шлях, тобто, в кінцевому результаті має бути отримана «активна співпраця, в ході якої студент отримує, знання і вміння, а викладач – майстерність» [3, 216].

Ця теза ставить питання про необхідність вивчення сукупності інноваційних технологій як системного методу (засобу) під час формування професійної майстерності в майбутнього викладача вищого педагогічного навчального закладу. Ми маємо звернути увагу на створення інноваційного потенціалу викладача, який характеризується: творчою здатністю генерувати нові уявлення та ідеї, що зумовлено професійною установкою на досягнення пріоритетних завдань; вміннями проектувати і моделювати свої ідеї на практиці: викладачу-новатору притаманний високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів; новизна, оригінальність у проведенні занять, дослідницька спрямованість, висока результативність. [5, 6]. У процесі інноваційного підходу до навчального процесу, який спрямований на особистісний розвиток майбутніх фахівців, їхню здатність оволодівати новим досвідом на основі цілеспрямованого формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання пошуку, перевага надається активним формам і методам навчання (дискусія, діалог, ділова гра і т. ін.) [5, 8]. При цьому головним принципом інновацій для вищої школи повинні залишатися гуманітарна суть освіти, її спрямованість на високий професійний, етичний і загальнокультурний розвиток майбутнього науковця та педагога [3, 24].

Під час нашого дослідження у ході визначення реального стану рівнів сформованості професійної майстерності майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів нами було проведено анкетування за операційним критерієм. Були опитані магістранти денного та заочного відділення факультету «Початкове навчання» та інституту мов світу. Загалом в анкетуванні взяло участь 61 магістрант.

Для виявлення рівня комунікативних вмінь було запропоновано тест В. Ф. Ряховського, для організаційних вмінь – експрес-діагностику

Н. П. Фетіскіна. Для визначення рівня сформованості вміння застосовувати інноваційні технології було запропоновано авторську методику. Результати опитування наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Рівні сформованості професійної майстерності майбутніх викладачів
за операційним критерієм**

Критерій	Показники	Рівні сформованості проф. майстерності					
		помірний		оптимальний		достатній	
		%	абс	%	абс	%	абс
Операційний	Комунікативні вміння	2	1	43	26	55	34
	Організаторські вміння	7	4	57	35	36	22
	Вміння застосовувати інноваційні технології	66	40	34	21	–	–

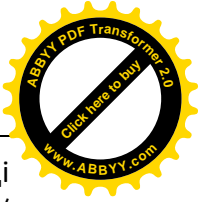
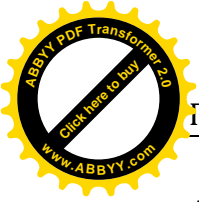
Було з'ясовано, що 2% магістрантів (1 чол) мають помірний рівень сформованості комунікативних вмінь, 43% (26 чол) – оптимальний, 55% (34 чол) – достатній. Щодо організаційних вмінь, то 7% магістрантів (4 чол) мають помірний рівень сформованості комунікативних вмінь, 57% (35 чол) – оптимальний, 36% (22 чол) – достатній. Інноваційні вміння сформовані на помірному рівні у 66% магістрантів (40 чол), на оптимальному рівні у 34% (21 чол), та достатнього рівня, на жаль, не виявлено.

Висновки. Нами було охарактеризовано показники професійної майстерності в майбутніх викладачів вищих закладів та визначено рівні сформованості показників за операційним критерієм. Аналіз одержаних під час діагностики даних дозволив дійти висновку про те, що більшість магістрантів мають низький рівень сформованості вмінь застосовувати інноваційні технології.

Перспективи подальшої роботи полягають у визначенні засобів та методик, спрямованих на підвищення рівня сформованості вміння застосовувати інноваційні технології в майбутніх викладачів вищих педагогічних навчальних закладів як показника професійної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова І. М. Педагогічні інновації в школі підготовки вчителя: кінець ХХ – початок ХХІ століття : [монографія] / І. М. Богданова– Одеса : М. П. Черкасов, 2009. – 157 с.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підр. / І. А. Зязюн. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
3. Інновації в навчальному процесі вищих навчальних закладів: міжнародний досвід : науковий вісник / К. Мовчан. – Ужгород : Ліра, 2008. – 396 с.

4. Олексенко В. М. Реалізація інноваційних пед. Технологій у підготовці фахівців у вищих технічних навчальних закладах: теорія і практика : [монографія] / В. М. Олексенко. – Харків : КП Друкарня, 2007. – № 13. – 280 с.
5. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін / укл. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. – 261 с.
6. Профессиональное мастерство преподавателя высшей школы. – М. : 1980. – 99 с.
7. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності : метод. посіб. – Тернопіль : ТОКІППО, 2005. – 96 с.

РЕЗЮМЕ

Л. В. Першина. Умение применять информационные технологии как показатель профессионального мастерства будущих преподавателей высших педагогических учебных заведений.

В статье рассмотрена проблема формирования профессионального мастерства у будущих преподавателей высших педагогических учебных заведений. Определены и охарактеризованы критерии и показатели профессионального мастерства будущих преподавателей. Выявлено реальное состояние уровней формирования профессионального мастерства у будущих преподавателей высших педагогических учебных заведений по операционному критерию.

Ключевые слова: профессиональное мастерство, инновационные технологии, будущий преподаватель, критерий, показатель, образование, подготовка.

SUMMARY

L. Pershyna. The skill of using innovation technologies as the index of professional skill of future teachers of higher pedagogical educational establishments.

The article is dedicated to the problem of professional skill formation of future teachers of higher pedagogical educational establishments. It defines and describes the criteria and indices of the professional skill of future teachers. The real state of the professional skill levels according to operational criterion is presented.

Key words: professional skill, innovation technologies, future teacher, criterion, index, education, training.

УДК 378.147(477)

Н. Є. Полтавська

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано теоретичний аспект з проблеми визначення професійно значущих якостей майбутніх учителів початкових класів на прикладі комунікативної компетентності як однієї з зазначених якостей. Розкрито сутність поняття «комунікативна компетентність», висвітлено практичне застосування деяких кооперативних форм навчання як засобів розвитку комунікативних якостей.

Ключові слова: професійно значущі якості, комунікація, комунікативна компетентність, кооперація, кооперативне навчання, діалог.